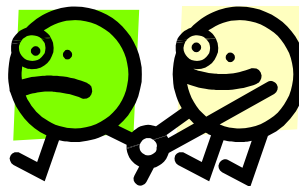

Basisschool Octopus

Beleid en protocol

t.a.v. pesten

Inleiding

Scholen worden in toenemende mate geconfronteerd met incidenten op het gebied van pestgedrag.

Dit uit zich op verschillende manieren, zoals verbale en fysieke agressie, intimidatie, isolatie, vernielingen en de laatste tijd zeker ook in de vorm van digipesten via GSM en internetsites als Facebook en bv Whats-app.

Pesten is onaanvaardbaar gedrag en vormt een bedreiging voor het kind en voor de sfeer op school. Scholen dienen dan ook een actief veiligheidsbeleid te voeren als waarborging van een veilig pedagogisch klimaat, hetgeen trouwens ook door de inspectie wordt gecontroleerd. De implementatie van het volgende beleidsstuk en protocol wil een belangrijke aanzet zijn om te komen tot een breed gedragen, preventief beleid op het gebied van pestgedrag binnen onze school. Het protocol geeft duidelijkheid en eenduidigheid, waarop we het pestgedrag van kinderen in voorkomende gevallen benaderen.

Het beleidsstuk richt zich op alle vormen van pestgedrag die zich binnen of in de directe omgeving van de school voordoen.

Directie en team zijn samen verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid aan de hand van het beleidsplan. Het beleidsplan is in overleg met de medezeggenschapsraad vastgesteld.

De inhoud van het beleidsplan zal worden gecommuniceerd met de ouders van de leerlingen van onze school en tevens met de organisaties die verantwoordelijk zijn voor de leerlingen die overblijven in de middagpauze en in de BSO. Dit om de continuïteit en eenduidigheid te waarborgen.

Begripsomschrijvingen

Plagen:

Kinderen zijn aan elkaar gewaagd; het vertoonde gedrag heeft een uitnodigend karakter om te reageren vanuit een in principe onschuldige sfeer zonder bewust bedreigende of vervelende bijbedoelingen.

Pesten:

Bewust en systematisch de veiligheid van (de omgeving van) het kind aantasten met een sterk bedreigend karakter. Dit kan zijn:

- Verbaal
vernederen, schelden, vervelende bijnamen geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken, (be)dreigen, belachelijk maken en uitlachen, digipesten (sms, internetsites), vervelende briefjes
- Fysiek
trekken, duwen, spugen, schoppen, laten struikelen, krabben, bijten, haren trekken
- Intimidatie
achtervolgen, opwachten, doorgang versperren, klem zetten, dwingen om iets af te geven of mee te nemen
- Isolatie
uitsluiten: nooit mee mogen doen met spelletjes, niet meelopen naar huis, als enige niet mogen komen of uitgenodigd worden op feestjes
- Stelen of vernielen van bezittingen
Afpakken, beschadigen, vernielen van spullen

De betrokkenen

Het gepeste kind

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan bijvoorbeeld komen door uiterlijke kenmerken, maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Uit onderzoek blijkt dat kinderen vaak gepest worden in situaties waarin pesters al de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan eigenlijk al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester de kans krijgt zich te manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

De aanleidingen voor pestgedrag kunnen heel divers zijn; kinderen die gepest worden, doen vaak andere dingen of zijn wat anders dan de meeste leeftijdsgenoten in hun omgeving. Dat kan variëren van het bespelen van een instrument, het beoefenen van een als vreemd ervaren sport of hobby, het lid zijn van een bepaalde club, het excelleren of juist achterblijven in een of ander vakgebied.

Veel kinderen die worden gepest hebben moeite en/of angst zich weerbaar op te stellen. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep en durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn voor repercussies van de pester(s) of om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid kunnen het gepeste kind in een vicieuze cirkel brengen, waar het zonder hulp niet uit kan komen.

Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun omgeving waarin zij gepest worden geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdsgenoten.

Jongens die worden gepest, horen bijna nooit tot de motorisch beter ontwikkelde kinderen.

De pesters

Kinderen die pesten zijn vaak fysiek wel de sterksten uit de groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de directe inzet daarvan.

Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit in feite af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven. Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee bij het gedrag naar een slachtoffer.

Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer.

De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging van uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer. Alles is immers beter dan zelf gepest te worden. De pesters stralen deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust regels en hebben vaak vaardigheden ontwikkeld om met hun daden weg te komen.

Het profiel van de pester is vaak gericht op zelfbevestiging: hij ziet zichzelf als een slimme durfal die de dommerds en sukkels de loef afsteekt en ze dat ook bij herhaling laat merken.

Het komt regelmatig voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is (geweest). Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren.

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtielere manier, waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten door middel van groepsvorming. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een 'succesvolle' pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan juist door het ongewenste pestgedrag. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag; door hun verkeerde (beperkte) sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendschappen op langere termijn op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

De meelopers en de andere kinderen

De meeste kinderen zijn niet direct actief betrokken bij pesten. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de "meelopers". Er zijn ook kinderen die niet merken of het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school)omgeving. Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie.

Voorals meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als kinderen actiever gaan meepesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt, laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen, inclusief de pesters, onacceptabel zijn.

Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk actie te ondernemen tegen het pesten. Zodra andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en draagt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor met name meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag. Meelopers horen – in tegenstelling tot de notoire pester – graag bij de norm en de grote groep en zijn niet bereid en ook niet in staat om grote risico's te lopen, waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien.

Kinderen die pestgedrag signaleren en dit bij de leerkracht aangeven, vervullen een belangrijke rol. Ook ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en dit met de school of club willen bespreken, zijn doorgaans emotioneel bij het onderwerp betrokken, hetgeen niet altijd een goede leidraad is voor rationeel handelen: de ouder wil maar één ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen en zijn daardoor beter in staat duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden.

Mogelijke problemen bij de aanpak van pesten

Bij het gepeste kind:

Een gepest kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag, het voldoet niet aan normen die de ouders graag in hun kinderen terugzien: een vrolijk en onbezorgd kind dat zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen.

Pesten is een groot probleem voor kinderen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste kinderen doen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders (opvoeders, leerkrachten), waardoor het gepeste kind eens te meer met de gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd. Als represaille kan er dan in nog heviger mate gepest worden dan daarvoor al het geval was.

Bij de pester:

De pester zelf ziet zich in zijn machtsspel bedreigd en wil dat doorgaans voorkomen. Soms echter blijken de pesters bij een duidelijke aanpak net zo opgelucht als de slachtoffers; er wordt immers zodoende ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen, vanwege het ontbreken of onjuist hanteren van sociale vaardigheden.

In de directe kind-omgeving:

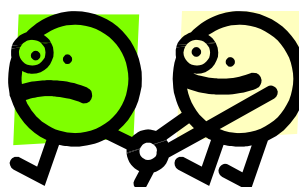
Het is goed te weten dat er altijd kinderen zijn die zich schuldig voelen, omdat ze niet – door actief te helpen of een volwassene te hulp te roepen – op kunnen of durven komen voor het slachtoffer. Ook zijn er altijd kinderen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet duiden als pestgedrag, waar gepeste kinderen erg veel last van kunnen ondervinden.

Bij de ouders:

Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind te zien in de rol van meeloper of pester. Ze beschikken niet altijd over de juiste informatie en ook zijn er weinig vergelijkingsmogelijkheden, omdat conflictsituaties tussen groepen kinderen zich op beperkte schaal en soms moeilijk waarneembaar voordoen.

Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester te manifesteren. Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag of beschouwen het als kwajongensstreken. Hun kind maakt echter een abnormale ontwikkeling door met grote risico's op normatief afwijkend gedrag op latere leeftijd met grote gevolgen.

Behalve de pester moeten dus ook vaak de ouders doordrongen worden van het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag voor alle betrokkenen.

Protocol

Doel van dit pestprotocol:

Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen en met plezier naar school gaan, opdat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen in een sfeer van wederzijds respect en vertrouwen.

Voorwaarden:

- Pesten moet als probleem gezien worden door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en ouders/verzorgers
- De school moet een preventieve instelling hebben t.a.v. pestproblemen o.a. door het gebruik van de Kanjer-methode, het uitdragen van de Kanjerregels en het bespreekbaar maken in de groep
- De school monitort de sociale veiligheid d.m.v.. het afnemen van een vragenlijst. via Scol
- De leerkrachten moeten – in samenwerking met ouders – alert zijn op signalen die duiden op pestgedrag en daarin duidelijk stelling nemen: pesten wordt niet getolereerd!
- Regels en afspraken zijn duidelijk bekend bij kinderen en volwassenen; zij kunnen elkaar daarop aanspreken in ongewenste situaties
- De antipest-coördinator. We wachten af of dit wettelijk bovenschools geregeld mag worden. Er is wel een plan van aanpak door de staatsecretaris gemaakt maar deze is nog niet aangenomen. De wet spreekt heel kort over het anti-pestprotocol. Volgens de wet moet je iemand hebben die het aanspreekpunt is op het moment dat er sprake is van pestgedrag door kinderen en ouders. Het is wenselijk dat je een certificaat hebt maar niet noodzakelijk. Vooralsnog is het aanspreekpunt de directie.
- Wanneer het pestgedrag ondanks alle inspanningen de kop op blijft steken, beschikt de school over een directe aanpak, zoals omschreven in het deel “**consequenties**” op blz. 7
- Leerkrachten, medezeggenschapsraad, directie en bevoegd gezag onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert, dan kunnen ouders gebruik maken van de klachtenprocedure.

Expliciet gedrag

- Op school werken we met KWINK Volgens de principes en uitgangspunten van deze methode wordt gedrag aan de orde gesteld via spel- en discussiesituaties
- Pestgedrag wordt expliciet besproken met de betrokken leerlingen, hetzij in individueel verband of in groepsverband
- Door de hele school zijn de volgende zaken vanzelfsprekend::
 - * pestgedrag is bespreekbaar door/voor leerling, leerkracht en ouders en is een zaak van gezamenlijke verantwoordelijkheid
 - * medeleerlingen hebben ook een verantwoordelijkheid bij pestgedrag
- In elke groep zijn de leefregels zichtbaar opgehangen:
 - We noemen elkaar bij de naam.
 - We geven elkaar complimenten.
 - We helpen elkaar.
 - We doen wat we afspreken
 - We zorgen goed voor alle spullen.
 - We lossen het samen op.
 - We vieren samen
 - We spreken op school allemaal dezelfde taal.

- De voorbeeldfunctie van leerkrachten en ouders is van groot belang: samen moeten we een klimaat scheppen waar duidelijkheid is over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken en dit ook zelf uitdragen

Stappenplan aanpak van de ruzies en pestgedrag:

- 1) Probeer er eerst zelf (en samen) uit te komen.
- 2) Lukt dat niet, leg het dan voor aan de groepsleerkracht
- 3) De leerkracht gaat in gesprek met de betrokken kinderen om de situatie helder te krijgen en te komen tot afspraken en een oplossing
- 4) Ouders van de pester en de gepeste leerling(en) worden ingelicht.
- 5) De positieve leerlingen worden gestimuleerd een positieve bijdrage te leveren bij de pogingen het probleem op te lossen
- 6) Bij voortduring neemt de leerkracht duidelijk stelling en heeft een kritisch gesprek met de pester/ruziemaker
- 7) Bij aanhoudende ruzies en pestgedrag volgt een gesprek met de ouders van de pester om te komen tot wederzijdse afspraken. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde te maken aan het probleem. Ook wordt er met de ouders van de gepeste leerling(en) in gesprek gegaan.
- 8) Mocht het pestgedrag ondanks bovenstaande stappen blijven voortduren, dan volgen er – in overleg met de ouders – sancties (*zie consequenties*)

De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig met de ouders en/of externe deskundigen.

Het stappenplan komt duidelijk zichtbaar in de groepen te hangen en wordt aan het begin van elk schooljaar met de groep doorgesproken. (*zie bijlage 1*)

Consequenties:

Mochten de hierboven vermelde genomen stappen 1 tot en met 6 niet leiden tot het gewenste resultaat, dan neemt de leerkracht duidelijk stelling en past sancties toe.

De sancties zijn opgebouwd in vier fasen, afhankelijk van het feit hoe lang de pester door blijft gaan met het pestgedrag en geen verbetering vertoont in het gedrag.

De te nemen maatregelen worden duidelijk gecommuniceerd met de ouders en vastgelegd in de klassenmap.

Fase 1:

- Bewustwordingsgesprekken na schooltijd, al dan niet gekoppeld aan een afsprakencontract m.b.t. gedragsverandering en de naleving daarvan
- Een of meerdere pauzes binnen blijven
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn
- Schriftelijk uit te voeren opdrachten over de rol in het pestprobleem

Fase 2:

- Bij aanhoudend pestgedrag (als de maatregelen uit fase 1 niet leiden tot het gewenste resultaat) inschakeling van interne begeleiders om te komen tot deskundige hulp (Edux, GGZ schoolarts, SOVA-training of schoolmaatschappelijk werk)

Fase 3:

- Tijdelijke plaatsing in een andere groep binnen de school indien mogelijk.
- (Tijdelijke) plaatsing op een andere school binnen het bestuur. Hierover vindt overleg plaats met het bevoegd gezag

Fase 4:

- Schorsing (in eerste instantie door de directeur voor 2 dagen). Zie verder bovenschoolse schoolgids.
- Verwijdering. Hierin heeft het bevoegd gezag het laatste woord

Begeleiding van de gepeste leerling:

- ✓ Open, luisterende houding voor het probleem
- ✓ Waakzaam zijn en preventief proberen te handelen
- ✓ De leerling laten inzien op welke manieren je adequaat kunt reageren op het pesten
- ✓ Het gepeste kind laten inzien waarom een kind pest
- ✓ Nagaan welke oplossing het kind zelf wil
- ✓ Sterke kanten van de leerling benadrukken en complimenteren bij goede reacties
- ✓ Praten met de ouders van de gepeste leerling
- ✓ Het gepeste kind niet overmatig beschermen; geen uitzonderingspositie creëren
- ✓ Samen zoeken naar leuke contactmogelijkheden met andere kinderen (sport-club)

Begeleiding van de pester:

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken of pesten
- Laten inzien wat het effect van is van het gedrag voor de gepeste (spijtreactie)
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
- Confronteren met de school- en Kanjerregels
- Straffen als het kind wel pest, complimenteren als het kind zich aan de regels houdt
- Alternatieve gedragswijzen aanleren
- Contact tussen ouders en school; wederzijdse communicatie t.a.v. het probleem
- Samen zoeken naar leuke contactmogelijkheden met andere kinderen (sport-club)
- Inschakelen hulp: sociale vaardigheidstraining, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD

Adviezen aan de ouders van onze school:

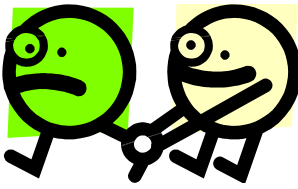
Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blij in gesprek met uw kind
- Als het pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- Probeer het zelfrespect te vergroten door positieve benadering (complimenteren)
- Stimuleer uw kind voor zichzelf (en anderen) op te komen
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een (team)sport
- Steun uw kind in het idee dat er een einde komt aan het pesten

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus en besteed er extra aandacht aan
- Raak niet in paniek; elk kind loopt kans pester te worden
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus

- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een (team)sport
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de benadering van de school staat
- Geeft u zelf het goede voorbeeld

Bij ruzies of pesten:

Probeer je er eerst zelf uit te komen

Lukt dat niet, dan ga je naar de juf of meneer

De juf of meneer houdt een gesprek en maakt afspraken

Niet opgelost? De juf of meneer laat heel duidelijk merken aan de ruziemaker of pester dat het afgelopen moet zijn!

Nog niet opgelost? De juf of meneer heeft een gesprek met je ouders om samen afspraken te maken

Nog niet opgelost? Dan komen er straffen!